

Alþingi
Erindi nr. P 138/2485
komudagur 20.5.2010

Nefndasvið Alþingis
Varðandi þingskjal 910; 521. mál
Tillaga til þingsályktunar
um stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2010-2013

Umsögn ÁTAKs – Áhugasamtaka um tæknimiðstöð

ÁTAK – Áhugasamtök um tæknimiðstöð fyrir almenning og kennslu- gera hér með athugasemdir við þingsályktunartillögu til stefnumótandi byggðaáætlun 2010-2013.

ÁTAK eru viðtæk samtök aðila úr menntakerfi, s.s. skóla og kennara af öllum skólastigum; aðila úr atvinnulífinu, s.s. landssambönd launafólks, samtaka í nýsköpun s.s. Samtök frumkvöðla og hugvitsmanna, KVENN og FÍKNF og fjölda annarra samtaka og einstaklinga sem vilja að íslensk skólabörn njóti sömu tækifæra og börn í samanburðarlöndum okkar. ÁTAK vinnur að undirbúningi þess að stofnsett verði íslensk tæknimiðstöð (e: science center) en þær eru algengar í öllum öðrum þróuðum ríkjum heims, m.a. öllum nágrannalöndum okkar, og þykja m.a. ómissandi stuðningur við eflingu raungreinamenntunar og áhugavakningu á verklegum greinum og nýsköpun. Hérlendis hefur slíka miðstöð algjörlega vantað og stjórnvöld hafa sýnt málefniinu tómlæti, þrátt fyrir fyrirbyggjandi álit íslenskra og erlendra sérfræðinga í menntamálum, s.s. hina vönduðu skýrslu sem Kennaraháskóli Íslands/SRR vann fyrir ÁTAK árið 2007. ÁTAK hefur unnið mikið og vandað starf, mestallt í sjálfbodavinnu áhugafólks, og hefur gætt þess á öllum stigum að gera stjórnvöldum grein fyrir framgangi verkefnisins. Samtökin hafa notið lítilsháttar framlaga á fjárlögum í nokkur ár til að standa straum að útlögðum kostnaði, en ennþá hafa stjórnvöld hvorki tekið málefnið inn á sína stefnumótun né lagt þá fjármuni í undirbúning sem þarf til áætlanagerðar. Skref í þá átt var þó stigið með því að í niðurstöðum hins viðtæka menntahóps til undirbúnings Sóknaráætlun 20/20 er eindregið lagt til að sett verði á fót íslensk tæknimiðstöð. Þar sem hér um ræddri byggðaáætlun er ætlað að verða hluti af þessari sömu Sóknaráætlun er nauðsynlegt að samræmi ríki um þessi mál. Því gerir ÁTAK eftirfarandi athugasemdir, sem lúta að mestu að þessu málefni, en einnig öðru sem betur mætti fara í tillögunum:

1. Varðandi lykilsvið 1; “atvinnustefna. Hér vantar að geta undirstöðuatriðis góðrar atvinnustefnu, sem er almenn atvinnuþátttaka. Einnig er mikilvægt að nefna hugvit sem einn af undirstöðuþáttum atvinnusköpunar.
2. Varðandi lykilsvið 4; “nýsköpun og sprotafyrirtæki”. Hér vantar að gæta mikilvægis almennra og opinna samtaka í nýsköpun, s.s. Samtaka frumkvöðla og hugvitsmanna og KVENN, en þau starfa á landsvísu og eru mikilvægur liður í eflingu frumkvöðlastarfs.
3. Varðandi kafla I – 2.tl; “heildstæð orkunýtingarstefna. Undarlegt er að hvergi er hér minnst á þörf þess að kanna nýjar orkulindir, s.s. vind- og sjávarorku, en sjávarorka er að öllum líkindum stærsta orkuauðlind landsins. Ísland er nú

þegar að baki öðrum þjóðum í rannsóknum á þessu sviði. Íslensk tækniþróun í þessum efnum gæti komið þjóðinni í fremstu röð, en það myndi skapað okkur verðmæt framleiðslu- og atvinnutækifæri. Því er lagt til að þessi töluliður taki mið af því að hér þarf bæði að rannsaka óhefðbundnar orkulindir og einnig að styðja við og örva þróun sjávarorkutækni.

4. Varðandi kafla I – 4. tl; iðn- og orkugarðar”. Lagt er til að þessi stofnun verði alhliða þróunarmiðstöð orkutækni á Íslandi, en ekki sú sérhæfða stofnun sem skilja má af meginhugmyndinni. Vísað er til röksemda í síðasta tölulið.
5. Varðandi kafla III. – 11. tölulið. “skilvirkara stoðkerfi”. Hér hefur láðst að geta um eina helstu stoð atvinnuuppbyggingar, en það er framtak frumkvöðla og hugvitsmanna. Rétt væri að bæta inn í þennan kafla sérstökum tölulið um rannsóknir á sjávarorku, og vísast um það til rökstuðnings hér að framan.
6. Varðandi Kafla VI; “efling ferðapjónustu”. Hér er þörf að geta um íslenska tæknimiðstöð sem verulegt aðdráttarafli í ferðapjónustu. Rétt væri að bæta inn sérstökum lið í því efni, og mætti þá horfa til textans í næsta lið hér á eftir. Sé tekið mið af reynslu tæknimiðstöðva í grannlöndum okkar má ætla að árlegur gestafjöldi íslenskrar tæknimiðstöðvar verði allt að helmingur íbúafjölda Íslands. Er þá gert ráð fyrir að þar yrði sérstök kynning á íslenskrari tækniþróun, líkt og víða tíðkast í tæknimiðstöðvum. Nánar má sjá um þetta efni á heimasíðu ÁTAKs; www.tsi.is.
7. Varðandi kafla VII; “félagsauður”. Hér þarf að bæta inn sérstökum tölulið um tæknimiðstöð (e: science center), sem um var rætt hér í upphafi. Tæknimiðstöðvar eru starfandi á öllum Norðurlöndunum, og hefur m.a. verið mótuð sérstök opinber stefna í Noregi um stofnsetningu þeirra í hverju fylki, enda er gagnsemi þessara stofnana óumdeild og vel þekkt erlendis. Hér hefur þessu lítil gaumur verið gefinn, en þetta atriði gæti t.d. skýrt að hluta hina slæmu útkomu íslenskra skólabarna í pisa könnunum. Tæknimiðstöðvar eru all sérstæðar stofnanir, þar sem gesturinn (nemandinn) lærir gegnum upplifun (hands-on); með því að leika sér í til þess ætluðum leiktækjum; framkvæma þrautir; upplifa; keppa og prófa. Þannig nám er sérstaklega gagnlegt fyrir þá sem eiga erfitt með bóknám. Tæknimiðstöðvar eru þó meira en þetta. Þær eru áhugavaki fyrir nýsköpun og verknám; virkja frumkvöðlahugsun og hvetja til athafna. Sumar búa yfir söfnum sem sýna tækniþróun og nýjungar á því sviði; verk hugvitsmanna og frumkvöðla, en slíka kynningu vantar alveg hérlendis. Um sjö ára skeið hefur starfað víðtækt áhugamannafélag til undirbúnings íslenskrar tæknimiðstöð, sem nefnist ÁTAK (Áhugasamtök um tæknimiðstöð fyrir almenning og kennslu), og nánar er lýst hér í upphafi. Ítarlega er fjallað um eðli tæknimiðstöðva og vinnu ÁTAKs á heimasíðu verkefnisins; www.tsi.is. Tæknimiðstöð Íslands yrði eflaust ein og miðlæg í byrjun; staðsett nærri þungamiðju fjöldans; höfuðborgarsvæðinu. Hún myndi þó, eins og aðrar slíkar erlendis, þjóna skólum í hinum dreifðari byggðum með ýmsum hætti. Fyrir utan fjarkennslu og net yrði farið í reglulegar heimsóknir; skipulagðar yrðu nemendaheimsóknir o.fl. Tæknimiðstöð þjónar því landinu öllu og á tvímælalaust heima í byggðaáætluninni. Hinn víðtæki menntahópur sem nú hefur skilað niðurstöðu til undirbúnings “Sóknaráætlun 20/20” fjallaði ítarlega

um þörf á tæknimiðstöð. Í niðurstöðum hópsins segir m.a. “Koma þarf á fót tæknimiðstöð (e. science center) sem vekja myndi athygli og áhuga barna og unglunga á raungreinum og örva nýsköpun”. Nauðsynlegt er að tillaga þessi að nýrri byggðaaáætlun sé í samræmi við þessar niðurstöður starfshópsins. Því er hér með lagt til að nýr töluliður bættist við þingsályktunartillöguna sem orðist þannig:

30. Stofnun íslenskrar tæknimiðstöðvar.

Markmið: Stofnun íslenskrar tæknimiðstöðvar.

Meginhugmynd: Koma á fót tæknimiðstöð (e. science center) sem vekja myndi athygli og áhuga barna og unglunga á raungreinum og örva nýsköpun. Slíkar miðstöðvar eru starfræktar í nágrannalöndum okkar og sérfræðingar hafa staðfest gagnsemi og þörf hennar hér, ekki síst í þágu raungreinamenntunar en einnig sem áhugavaka í nýsköpun og kynningu á íslenskrri tæknipróun. Unnið hefur veið að undirbúningi slíkrar stofnunar um nokkurt skeið á vegum áhugasamtakanna ÁTAKs, með aðkomu margra aðila úr mennta- og atvinnulífi. Kanna þarf hagkvæmni þess að tengja slíka stofnun fyrirhuguðu Náttúruminjasafni og e.t.v. öðrum stofnunum.

Árangursmat: Áfangaskýrslur undirbúnings; stofnframkvæmda og rekstrar

Ábyrgð á framkvæmd: Mennta- og menningarráðuneyti.

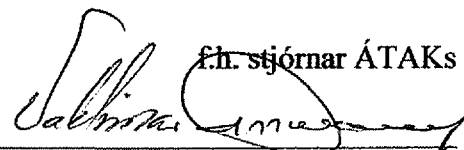
Aðrir þátttakendur: ÁTAK (Áhugasamtök um tæknimiðstöð fyrir almenning og kennslu); Náttúruminjasafn.

Tímaáætlun: 2010–2013.

Stjórn ÁTAKs væntir þess að framangreindar tillögur verði skoðaðar vandlega af þeim sem um þessa tillögu fjalla, og að þeirra megi sjá stað í þingsályktunartillögunni þegar hún kemur til afgreiðslu á Alþingi. Stjórn ÁTAKs er reiðubúin að gera nánari grein fyrir sínum athugasemdum og mæta á þá fundi sem þurfa þykir til að vinna málefninu framgang.

Virðingarfyllst

14. maí 2010

 f.h. stjórnar ÁTAKs

Valdimar Össurason, stj.formaður